

Jaroslav Kolbaba:

Všichni studenti byli stejně chudí

Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava každoročně oceňuje Zlatou promoci absolventy, kteří byli a stále jsou její součástí. Pan docent Ing. Jaroslav Kolbaba⁵⁷, CSc. letos oslavil dokonce diamantovou promoci. Od svého studia na Hutnické fakultě zůstal škole věrný a dokončil zde i své působení jako docent na Ekonomické fakultě. Stále školu navštěvuje a informuje se o všem, co se na akademické půdě děje.

Byla VŠB-TUO první vysokou školou, na které jste studoval?

Nebyla. Po válce jsem bedlivě sledoval politickou situaci a po maturitě na gymnáziu v roce 1947 jsem se přihlásil na Vysokou školu Politickou a sociální v Praze. Studoval jsem obor, kterému se dnes říká politologie. Tehdy se na vysoké školy nastupovalo stejným způsobem jako za První republiky. Předložili jste maturitní vysvědčení a studovali jste. Žádné kádrování,

žádné posudky a žádné poplatky. Tak jsem se stal vysokoškolským studentem. Studium mi šlo celkem dobře, pak přišel „Vítězný únor“, ukončil jsem ročník a zapsal se do dalšího semestru. V listopadu 1948 ale propukly na všech školách tzv. studijní prověrky. Museli jsme odevzdat indexy, provedl se pohovor a potom přišlo vyhlášení. Ze studia byla na všech vysokých školách v republice vyloučena téměř polovina studentů z politických důvodů. Tehdy bylo „právo na práci“, ale prakticky šlo o pracovní povinnost, takže jsem si musel hledat práci. Až do nástupu vojenské služby (říjen 1950) jsem pracoval v různých, převážně dělnických, profesích.

Kdy jste se rozhodl, že půjdete studovat na VŠB-TUO?

Povinnou vojenskou službu jsem absolvoval na různých vojenských velitelstvích, převážně v Hradci Králové

a Pardubicích. Oficiálně se tomu zařazení říkalo „schopen jako písař“. Nezapomínal jsem ale sledovat politické dění. Dočetl jsem se, že v Ostravě se staví stavba mládeže: Nová huť. Usoudil jsem, že hutnictví je perspektivní obor, proto jsem si podal přihlášku na Hutnickou fakultu. Tehdy byly pro pracovní zařazení důležité tzv. kádrové posudky. Na vojně jsem se choval slušně a vysloužil si dobrý posudek. Příjímací zkoušky jsem skládal ve vojenské uniformě a u zkoušek jsem uspěl. Přišlo mi oznámení, že jsem byl přijat jako posluchač Hutnické fakulty. Školní rok začínal prvního října, ale nám prodloužili vojnu o další tři týdny, takže jsem nastoupil ke studiu později a musel dohánět. Hutnická fakulta měla tehdy sídlo na Českosobotské ulici, kde se dnes nachází Ekonomická fakulta. Shodou okolností jsem začínal i končil aktivní činnost v Ostravě ve stejné budově.

Jak vypadalo vaše ubytování po celou dobu studií?

Při studiu v Praze jsem bydlel na privatě u příbuzné, ale tam jsem měl jen postel. Veškeré studium jsem musel provádět mimo. K tomu jsem využíval studovnu v pražském Klementinu. Byl tam velký sál se stoly a za každým stolem seděl student, choval se potichu a mohl si půjčovat jakoukoliv literaturu. V Ostravě bylo kolejí také málo. Nové se stavěly na ulici Dr. Malého. Za provizorní kolej posloužila školní budova v Brušperku. Ve třídách jsme měli 6–8 postelí. Připadalo mi to jako na vojně. Několik měsíců jsme jezdili speciální autobusovou linkou. Naštěstí se poté uvolnilo místo v budově, kde je dnes rektorát Ostravské univerzity. Tehdy se tomu říkalo Klášter. V druhém ročníku jsme bydleli po dvou v nově postavených kolejích na ulici Dr. Malého. V jednom bloku jsme se navíc stravovali, podávaly se tam i večeře.

A na oboru hutnictví jste vydržel až do promoce?

První ročník jsem vystudoval na Hutnické fakultě a začal i druhý. V Ostravě se po vzoru Prahy založila Ekonomicko-inženýrská fakulta. Aby mohla začít fungovat, dělal se nábor mezi studenty hutnické i hornické fakulty, protože nová fakulta měla vyučovat oba směry. Mě osobně se studijní program líbil, proto jsem se přihlásil. Přestoupilo nás celkem 13, z toho jedna žena. Většinu

„Na vojně jsem se choval slušně a vysloužil si dobrý posudek.“

předmětů jsme měli společných s huťáři, ale přibýly nám některé ekonomické disciplíny jako plánování, normování, statistika, financování apod. Na diplomu bylo napsáno specializace Ekonomika hutnictví, byl červený a měl pořadové číslo 1.

Zažil jste na škole tzv. vojenské katedry?

Ano, ale naštěstí jsem se jejich povinností vyhnul. Hoši se museli jeden den v týdnu věnovat vojně. Velitel vojenské katedry mě samozřejmě přesvědčoval, abych k nim šel a stal se důstojníkem. Já jsem mu řekl: „Já jsem si svoje dva roky odbyl. Důstojníkem být nechci, na

katedru chodit nemusím a nebudu.“ Tím jsem získal den času navíc. Využil jsem ho tak, že jsem už na Ekonomicko-inženýrské fakultě dělal pomocnou vědeckou sílu, kde jsem si zase procvičil psaní. Psal jsem různá skripta a takové věci. Přivydělal jsem si tím asi 200 Kčs měsíčně, měl jsem odpracovat asi 20 hodin měsíčně. Pro představu, v té době bylo kolejně 40 Kčs měsíčně, obědy a večeře stály 2,50 Kčs. Také jsme chodili na brigády, hlavně do Vítkovických železáren, kde se dalo vydělat i 100 Kčs za směnu.

Když jste dokončil studia, měl jste problém sehnat práci?

To je ten velký rozdíl mezi studenty dnešní doby a za mých časů. Tenkrát ještě existovaly tzv. umístěnky. Moc se nám to ale nelíbilo. Spolu s mým kolegou spolubydlícím jsme dostali umístěnku na funkci mistra v Poldině hutí v Kladně. Nakonec jsem tam skončil dřív, než jsem začal. Protože vyhlídka na to, že bych dostal byt, byla v nedohlednu. Manželka měla alespoň svobodárnu (pozn. red.: ubytování pro svobodné) v Ostravě, takže jsem se tam vrátil. Přestup jsem musel vyřizovat přes tehdejší ministerstvo Hutnictví v Praze, kde mi vyhověli. Chtěl jsem do Nové hutě, ale tam tehdy nebrali, tak jsem byl přidělen do Vítkovic. Vítkovice braly absolventy, ale po nástupu převážně jen na manuální práce. Já jsem dostal zaměstnání na tehdejší rourovně. Začínal jsem jako pomocník u stožárové pece na směny.

Ale po určité době jste se dostal zpátky na VŠB-TUO. Jaká byla vaše další cesta? V roce 1959 se na Nové huti zakládala skupina technického normování. Byli v ní i někteří mí spolužáci. Tak jsem se dostal na Novou huť. Už v roce 1960 jsem dostal od podniku slušný dvoupokojový byt. Časem jsem se dopracoval na vedoucího útvaru racionalizace výroby a práce. Když v 60. letech Hutnická fakulta vyhlásila konkurz na vědeckou aspiranturu, přihlásil jsem se a byl přijat. Ekonomicko-inženýrská fakulta mezitím zanikla a její působnost byla převedena jako katedra (specializace) na Hornickou a Hutnickou fakultu.

Získal jste titul docenta, jak náročné to bylo? Co všechno jste proto musel udělat?

S tím se pojí trochu delší historie. Generální ředitelství hutnictví železa v Praze se rozhodlo vybudovat na Ostravsku vlastní ekonomické výzkumné pracoviště jako součást VÚHŽ (pozn. red.: Výzkumný ústav hutnictví a železa se sídlem v Dobré u Frýdku-Místku). Ředitel Nové huti mě pověřil vybudováním tohoto pracoviště. Ale domluvil jsem se s ním, že se budu moci po splnění úkolů v případě potřeby vrátit zpět na huť. V Dobré se mi podařilo vybudovat od nuly schopný tým o asi třiceti lidech za pět let. Pro oblast hutnictví železa jsme vypracovali řadu výzkumných zpráv. Určitý problém byl v tom, že „semenišťem vědy“ byla Ostrava (hutní podniky a VŠB) a dojíždět z Ostravy do Dobré ne všem vyhovovalo. Zařídil jsem, že

se část výzkumného procesu přemístila do Ostravy do Hutnického institutu a sám jsem se vrátil na Novou Huť. Tam jsem se po různých reorganizacích stal vedoucím odboru podnikové kontroly. Vydržel jsem tam až do odchodu na Ekonomickou fakultu VŠB-TUO. Tenkrát bylo velmi těžké získat titul. Přihlášku jsem podával na Ekonomickou fakultu a trvalo asi dva roky, než prošla všemi příslušnými institucemi. Měl jsem pro tuto funkci všechny potřebné předpoklady: provozní praxi, vědecko-výzkumnou praxi a poměrně početnou publikační činnost. Chtěl jsem to všechno předat další generacím. Jmenování docentem provádělo tehdy Ministerstvo školství a předala mi ho slavnostně paní ministryně školství v pražském Karolinu. Vzpomínám si, že současně byla jmenována docentkou paní Jana Hlaváčová, známá herečka a čekal na ni její manžel mistr Luděk Munzar.

A s docenturou vaše spojení s VŠB-TUO skončilo?

Rozhodně ne. Jsem členem klubu Alumni a senior klubu. Občas docházím do menzy pro obědy a sleduji dění. Navíc strojní fakultu a doktorát na FBI vystudovala i moje dcera. Můj vnuk, Bc. Jan Velička (pozn. red.: dočtete se o něm na str. 15), studuje na FEIce. Druhý vnuk studuje průmyslovku a pokouje

po Bářské. A zeť tam pracuje už 25 let.

Když porovnáte studenty za vašich let a ty dnešní, jaké největší rozdíly mezi nimi vidíte?

Tehdy nebyly žádné prezenční listiny, přednášky a cvičení byly v podstatě povinné. Co se týká sociálního postavení studentů, tak jsme byli v podstatě všichni stejně chudí. Já jsem bral stipendium 380 Kčs, absolventi dělnických kurzů měli stipendium ve výši 420 Kčs, s tím jsme museli vystačit. Navíc do roku 1953 bylo lístkové hospodářství. Do menzy jsme odevzdávali potravinové lístky. Měli jsme poměrně levnou tramvajenku, asi 10 Kčs za měsíc. Dnes jezdí mnozí studenti do školy auty. A nemají kde zaparkovat. Tento problém by měla univerzita v budoucnosti řešit. Za naší doby studia se někteří studenti zvládli dopracovat k motocyklu. Promoce se tehdy konaly v zasedací síni Nové radnice, když jsem já učil tak v Kulturním domě. Dnes na to má škola vlastní Novou aulu, kde je to důstojnější.

A co vaši spolužáci?

Pokud je mi známo, žije z nás 13, kteří jsme v únoru 1957 promovali, ještě dva kolegové, Jožka a Francek, kteří se dopracovali do dosti vysokých funkcí ve Vítkovických železárnách. Ti jsou ale asi o pět let mladší než já.

„V listopadu 1948 propukly na školách studijní prověrky.“

„Na jednom z prvních Majálesů jsem se seznámil se svou nynější manželkou.“

Slíbil jste nám fotky z historicky prvního Majálesu, kterého jste se také zúčastnil. Už je to hodně dávno, asi rok 1955 nebo 1956. Navázali jsme na tradici majálesů, které se konaly před válkou, kdy VŠB sídlila v Příbrami. Na podporu studentských akcí se angažoval tehdejší Svaz mládeže. Celá myšlenka spočívala v tom, že jsme udělali alegorický průvod

městem, dělala se v podstatě komunální satira. Některé alegorie byly na tehdejší dobu docela odvážné, např. rakev, ve které se pohřbívaly akademické svobody. S kolegou Jožkou jsme dělali alegorii, jak Švejk jede do války. Já jsem dělal paní Müllerovou a kolega hrál Švejka. Od paní uklízečky jsem si půjčil sukni a šátek, v nemocnici jsme si půjčili

invalidní vozík a kolega si půjčil, snad v divadle, starou uniformu. Byli jsme považováni za jednu z nejlepších alegorií. Na jednom z prvních Majálesů jsem se seznámil se svou nynější manželkou. Proto mám na Majáles trochu silnější vzpomínku.

Doc. Ing. Jaroslav Kolbaba⁵⁷, CSc. vystudoval na Ekonomicko-inženýrské fakultě tehdejší VŠB obor Ekonomika hutnictví. Docenturu pak absolvoval na Ekonomické fakultě. V rámci své vědecko-výzkumné praxe pracoval ve Výzkumném ústavu hutnictví železa. Pracoval také na Nové huti, kde dokázal uplatnit získané vzdělání v oboru hutnictví a vypracoval se na pozici vedoucího odboru podnikové kontroly. Je aktivním členem Alumni a stále sleduje dění na univerzitě.

TEXT: Šárka Sikorová
FOTO: Kateřina Ševčíková,
Archiv respondenta